

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ДІЯЛЬНОСТІ ТЕХНОПАРКОВИХ ІННОВАЦІЙНИХ СТРУКТУР

Сергій Ревуцький,

провідний науковий співробітник НДІ інтелектуальної власності НАПрН України, кандидат економічних наук

Необхідно зазначити, що до об'єктів інтелектуальної власності, які створюються та реалізуються при наданні державної підтримки виробництва належать нововведення високотехнологічної продукції та нової продукції.

А це, наприклад, як підкреслюється в науковій літературі, *високотехнологічна продукція* — товарна продукція, виготовлена на основі сучасних передових технологій, що за своїми основними характеристиками відповідає науково-технічному рівню найкращих вітчизняних та/або іноземних аналогів у певній галузі економіки, має споживчу вартість, визначену на підставі кон'юнктурних досліджень стосовно цієї продукції та є конкурентоспроможною щодо кращих зразків аналогічної продукції іноземного виробництва.

Новий вид продукції — це товарна продукція, технологічні характеристики (функціональні ознаки, конструктивне виконання, додаткові операції, а також склад матеріалів і компонентів) якої чи передбачене використання є принципово новим або суттєво відрізняються від аналогічної продукції, що виготовлялася раніше. Виробництво такої продукції може засновуватися на принципово нових технологіях та/або на поєднанні наявних технологій для нового використання або ж на використанні результатів досліджень і розробок.

Саме розвиток високотехнологічних, новітніх технологій, що станов-

лять основу технічного прогресу в недалекому майбутньому буде забезпечувати до 90 % реального виробництва (сьогодні це 65–70 %). Оскільки метою інноваційної діяльності є не лише технічна, а й ідеологічна модернізація національної економіки, то досягнути цього можна лише завдяки поєднанню відокремлених ланок «наука» та «виробництво». Лише їх тісна взаємодія, рівноправна співпраця дадуть змогу виробляти продукцію, надавати послуги, що будуть конкурентоспроможними на національному та світовому ринках [1].

Важливим фактором, який сприяє розвитку високотехнологічної економіки, є створення високого рівня інноваційної інфраструктури. В світовій економіці цей процес щодо розвитку технологій і поширення інформаційних процесів розпочався після Другої світової війни. Метою створення інноваційної інфраструктури була інтенсифікація процесу розробки та впровадження у виробництво новітніх технологій і втілення ефективної комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності.

У процесі дослідження щодо аналізу економіко-правових проблем застосування інтелектуальної власності в умовах діяльності технопарків, технополісів, інкубаторів, бізнес-інкубаторів, проаналізовано, що світовий досвід показує, що найбільш популярними організаційними заходами ефективного впровадження в господарській обіг результатів інноваційної діяльності —

об'єктів інтелектуальної власності у вигляді високотехнологічної та нових видів продукції є створення й ефективне функціонування за державної підтримки мережі технопаркових інноваційних структур.

Технопаркові інноваційні структури функціонують у багатьох країнах понад три десятиліття, сприяючи комерціалізації науки, зростанню конкурентоспроможності інноваційної продукції на вітчизняному та світовому ринках.

Нині у світі існує велика безліч різноманітних форм технопаркових структур:

- наукові парки, технологічні та дослідницькі парки;
- інноваційні, інноваційно-технологічні й бізнес-інноваційні центри;
- центри трансферу технологій;
- інкубатори бізнесу й інкубатори технологій, віртуальні інкубатори;
- технополіси та ін.

Між деякими з цих форм існують принципові відмінності, пов'язані з різним функціональним призначенням, специфікою організаційної форми, спектром вирішуваних завдань, тоді як між іншими технопарковими структурами різниця має радше технологічний характер, інколи пов'язаний з особливостями розвитку інноваційної інфраструктури в певній країні.

Можна виділити основні три групи технопаркових структур:

- технопарки;
- інкубатори;
- технополіси.

У світі нині функціонують понад 500 технопаркових структур, у США їх налічується більш ніж 160, у Японії — близько 50, Китаї — понад 50, Великій Британії — 46, Франції — понад 50, а в Швеції та Фінляндії — відповідно, 16 і 17. Понад 100 наукових і технологічних парків функціонують у країнах Центральної та Східної Європи, більш ніж 50 — у Росії [2].

Розглянемо застосування інтелектуальної власності в технопаркових інноваційних структурах.

Інтелектуальна власність у діяльності технологічних парків

Науковий (технологічний) парк — науково-виробничого (зазвичай, територіальний) комплекс, який поєднує дослідницький центр і компактну виробничу зону навколо нього і в якій на умовах оренди розміщуються малі наукоємні фірми. Проте сучасні засоби комунікацій надають можливість об'єднати просторово розрізнені елементи технопарку в єдине ціле, та не забираючи їх територіально. Вже з'являються своєрідні «віртуальні» об'єднання як самостійні й впливові технопарки. Наукові парки різні за розмірами, мовами функціонування, складом клієнтів-орендарів та іншими параметрами. Крім цього, комерційні міркування часто примушують адміністрацію парків відступати від встановлених канонів, а то й зовсім від них відмовитися. Отже, якщо потрібно віднести той або той парк до певної вузької категорії, судити про нього за назвою не можна, необхідна повніша інформація.

Наукові чи технологічні парки зазвичай, розміщуються в регіонах з високою концентрацією науково-технічного потенціалу з метою подальшої «акумуляції» та реалізації високих промислових технологій. Парки здебільшого орієнтовано на спільне функціонування університетів, науково-дослідних центрів і лабораторій, передових промислових фірм, венчурних компаній та бізнес-структур різного рівня.

Помилковою є теза про те, що технопарки призначені тільки для розробки та випуску експериментальних зразків або дрібних серій наукомісткої інноваційної продукції. Розробку інноваційних продуктів не можна відривати від промислового виробництва. Інакше, і перше, і друге — розрізнені елементи ланцюга, що працюватиме на когось [3].

Технопарки (наукові парки) — форми інтеграції науки з промислові-

стю — належать до територіальних науково-промислових комплексів.

В основу функціонування наукових парків покладено такі принципи:

- створення максимально сприятливих умов для інноваційного бізнесу, наукомісткість виробництва і, таким чином, для інноваційного прогресу;
- максимальне зближення, й територіальне також, науки, виробництва та комерції;
- об'єднання фірм, які розробляють різні види наукомісткої продукції, що дає змогу створити умови для продуктивного обміну ідеями й досвідом.

Структурні компоненти наукового парку:

- територія та споруди;
- науково-дослідний центр з його кадровим ідейним потенціалом;
- промислові фірми, що перетворюють потенціал дослідницького центру на ринкову продукцію;
- адміністративно-управлінська структура, яка забезпечує функціонування всього комплексу як єдиного цілого;
- установи виробничої та побутової інфраструктури [4].

В Законі України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» зазначається, що технологічний парк (технопарк) — юридична особа чи група юридичних осіб (далі — учасники технологічного парку), діють відповідно до договору про спільну діяльність без створення юридичної особи та без об'єднання вкладів з метою створення організаційних засад виконання проектів технологічних парків з виробничого впровадження наукоємних розробок, високих технологій і забезпечення промислового випуску конкурентоспроможної на світовому ринку продукції.

Створення науково-технологічних парків викликане необхідністю комерціалізації результатів наукових досліджень, з'єднання їх з ринком нау-

ково-технічної продукції і розвитку, інноваційного бізнесу.

Незважаючи на певні відмінності, для всіх структур, які називаються науковими парками, *характерні* загальні риси, що дає змогу говорити про їхній особливий *феномен*. Це: по-перше, наявність університету чи іншого вищого навчального закладу, який виконує роль наукового ядра парку. До його завдань належить: генерація нових перспективних ідей для комерційного використання; підготовка фахівців, які становлять інтерес для промислових фірм або здатні почати власну справу; надання кваліфікованих консультацій чи проведення НДДКР за замовленнями зацікавлених компаній; по-друге, наявність інкубатора малого бізнесу, що дає можливість уникати спочатку великих матеріальних витрат, апробувати нові інноваційні ідеї.

Основною метою функціонування технологічних і наукових парків є досягнення тісного зближення потенціалу регіону з матеріально-технічною базою промисловості, скорочення тривалості інноваційного циклу, деконцентрація наукового потенціалу великих міст, забезпечення вирівнювання науково-технологічного й інноваційного розвитку різних регіонів.

Також формування потужної мережі технологічних і наукових парків надасть можливість швидше впровадити ринкові відносини в науково-технічній сфері, ефективно використовувати ресурси при здійсненні інновацій і результативно реалізовувати наукомісткі проекти. Не менш важливим є такий бік діяльності технопарків, як надання фінансової підтримки малому підприємству, що працює у сфері високих технологій, і стимулювання виробництва принципово нової продукції.

Технопарки сприяють залученню на конкурсних засадах суб'єктів малого підприємництва до реалізації державних науково-технологічних програм, а також підтримують впровадження

нових технологій і ноу-хау з використання патентів та ліцензій.

В Україні, перші технопарки з'явилися в 2000 році. Технологічний парк України — це, здебільшого, комплекс підприємств і організацій з визначеними науково-технічними напрямками. Комплекс об'єднує дослідження, розробки та виробництво й на основі розвиненої підприємницької діяльності забезпечує реалізацію високих технологій, виробництво конкурентоспроможної продукції.

Матеріальною базою технопарків є велика наукова організація й територія з розвинутою науковою, виробничою, господарською та соціальною інфраструктурою, об'єкти якої зорієнтовані на розробку і запровадження нових технологій, машин, матеріалів.

Технопарки України є сьогодні, практично, єдиними дієвими механізмами, що забезпечують зв'язок науки з виробництвом і надають комплекс інфраструктурних послуг за рахунок спеціального режиму виконання інноваційних проектів, проте їхня кількість не відповідає умовам інноваційної стратегії розвитку економіки.

Основною перевагою створення технологічних парків є можливість надання проектам, які реалізуються, спеціального режиму інвестиційної та інноваційної діяльності. Необхідними умовами для надання пільгового режиму тому чи тому проекту є пріоритетність напряму, в якому він здійснюється, соціально-економічне значення для розвитку економіки України, а також його загальна вартість.

Нині близько 11 % від усієї інформаційної продукції України виробляється в межах діяльності технологічних парків, при цьому майже п'ята частина реалізується на зовнішніх ринках.

В Україні процес створення мережі технологічних парків, незважаючи на досить потужний науковий і промисловий потенціал, перспективність та сприятливі можливості ринку, знаходиться на початковій стадії. Однак на-

віть одиничне, епізодичне функціонування цих установ забезпечило впровадження високотехнологічних розробок у виробництво та стало свідченням можливості перетворити науково-технологічні розробки на об'єкти економічних відносин і отримати від цього економічний зиск.

На парламентських слуханнях у 2009 році наголошували на економічній ефективності роботи технопарків в Україні [3].

Технопарки України протягом 2000–2008 років — це:

- 110 виконаних інноваційних проектів;
- 3246 нових робочих місць;
- 12,3 млрд грн інноваційної продукції, 15 % з якої експорт;
- 0,9 млрд грн перерахованих до бюджету коштів;
- 0,48 млрд грн — державної підтримки інноваційної діяльності технопарків;
- +0,425 млрд грн — бюджетний та +0,22 млрд грн — зовнішньоторговельний баланс;
- 3,0 млрд грн — оподаткована база на 01.01.2009 рік;
- 50 % — середньорічні темпи зростання випуску інноваційної продукції (у всієї промислової продукції — 5–7 %);
- 13,6 грн — випуск інноваційної продукції на 1 грн державної підтримки (у Китаї вважається нормою 6 юанів на 1 юань відповідно).

Ці об'єктивні показники свідчать про те, що технопарки є ефективними бюджетонаповнювальними структурами. Президент США Б. Обама жадає від своєї інноваційної системи в майбутньому забезпечити повернення до бюджету 2 дол. США з 1 дол. США, витраченого державою. У нас вже зараз цей показник становить 1,875 на кожну гривню держпідтримки.

У всьому світі інноваційна діяльність, як діяльність високовитратна, з високим рівнем ризику при виведенні

на ринок нових товарів і послуг, підтримується державою. У нас цієї підтримки практично немає. Скасована навіть більшість заходів, які були передбачені законом при створенні технопарків.

Інтелектуальна власність у діяльності інкубаторів та бізнес-інкубаторів

Будь-який бізнес проходить декілька стадій свого розвитку, на яких йому необхідна підтримка, як щодо і фінансування, так і в створенні необхідної організаційної інфраструктури. Така підтримка може бути державною, приватною чи державно-приватною.

Та, як показує світовий досвід, без такої підтримки фірми, що починають займатися бізнесом в інноваційній діяльності, зазнають банкрутства внаслідок незнання потенційного ринку запропонованих послуг, низької управлінської кваліфікації співробітників, браку первинного капіталу.

Бізнес-інкубатори можуть бути двох видів — діяти як самостійні організації або ж як ядро технопарків. У першому випадку бізнес-інкубатори створюються, зазвичай, для підтримки нетехнологічного підприємництва та фірм звичайних технологій. У другому випадку, перебуваючи у складі технопарку, орієнтовані на роботу в сфері високих технологій, підтримку малих початківців інноваційних підприємств, малого інноваційного підприємництва в науково-технічній сфері. Інколи не просто провести грань, яка відокремлює інкубатор від технопарку. Проте відмінності між ними є:

- бізнес-інкубатори підтримують виключно новостворені фірми та фірми, що перебувають на початковій стадії розвитку;
- підтримують не тільки високотехнологічні фірми, але й, т. зв., нетехнологічний бізнес;
- проводять більш жорстку політику оновлення клієнтів [5].

Основна мета інноваційних бізнес-інкубаторів — це сприяння розвитку

наукомісткого виробництва та більш швидкому впровадженню технологічних нововведень. Отож держава, декларуючи підтримку інновацій в Україні, має бути зацікавлена у створенні таких організацій.

Малий інноваційний бізнес, який розвивається в інкубаторах підтримується на пільгових умовах інноваційного підприємництва, де вчений винахідник стає власником прибутків від реалізованих результатів досліджень, нових технологій, винаходів тощо.

Для підвищення ефективності функціонування інноваційних бізнес-інкубаторів необхідно раціонально використовувати кошти, площі власне інкубатора. Для цього необхідно щоб одночасно в інкубаторі функціонувало декілька десятків фірм (від 20 до 100), залежно від наявності приміщень і фінансових можливостей інкубаторів [2].

З метою розвитку бізнес-процесів створюються особливі бізнес-центри (науково-технічні, виробничо-технологічні комплекси). Такий підхід у всьому світі отримав назву «бізнес-інкубаторів».

Метою інкубації бізнесу є формування сприятливого підприємницького середовища і надання конкретної підтримки малим підприємствам у різних галузях економіки.

Інкубація підприємництва може відбуватися різними способами. Окрім класичного бізнес-інкубатора, можуть бути відкриті промислові зони, зони експортної орієнтації, наукові (технологічні) парки, віртуальні бізнес-інкубатори, територіально-виробничі комплекси й коопераційні мережі. Для розвитку в регіоні конкретного сектора бізнесу відкриваються профільні бізнес-інкубатори. Отож, бізнес-інкубатор можна розглядати як місце концентрації діяльності молодих компаній і створення ефективного розвитку економіки.

Мале підприємництво, що перебуває на стартовій стадії розвитку, потребує

фінансового забезпечення своєї діяльності, інакше кажучи в інвестиціях, їм не вистачає засобів на оренду (тим паче — на покупку власних приміщень), інформаційне забезпечення, устаткування. Крім цього, недостатньо коштів на оплату кваліфікованих фахівців з юриспруденції, фінансів, маркетингу й інших, недостатньо навиків підприємницької діяльності. Становище ускладнюється тим, що на даному етапі компанія збиткова і постійно вимагає нових коштів на НДР і ДКР.

Вирішити багато проблем молодих компаній, перерахованих вище, можуть бізнес-інкубатори, що надають комплекс послуг і ресурсів: пільгові умови оренди приміщень, необхідне устаткування, консалтинг тощо. Тож, бізнес-інкубатори створюють сприятливі умови для розвитку малих підприємств. Більше того, бізнес-інкубатори можуть допомогти привабити інвестора для розвитку компанії, важливою ланкою є законодавча підтримка інноваційної та інвестиційної діяльності малих підприємств.

Головне призначення інноваційного бізнес-інкубатора — це першочергова підтримка малого інноваційного підприємництва. Вченим, інженерам, винахідникам, які виявили бажання організувати власний бізнес, надається в інкубаторі пільговий доступ до всього необхідного для втілення своїх ідей [4].

Як підкреслюють дослідники [6], класичні бізнес-інкубатори можуть становити структури, що надають допомогу новим компаніям на етапі їх створення та становлення, зокрема дрібним фірмам, надають приміщення, інфраструктуру та визначений набір послуг, які можуть розширити їхні можливості у справі розгортання й організації роботи на початковому етапі розвитку. Звідси випливає перша ознака бізнес-інкубаторів — це надання допомоги новим суб'єктам господарювання на початковому етапі їхнього розвитку.

Бізнес-інкубатори створюються і як промислові зони, що забезпечують динамічний підхід до проблеми регіонального соціально-економічного розвитку, зважаючи на інтереси органів місцевого самоврядування і органів регіонального розвитку. При цьому, сприяючи наданню ділових послуг, забезпечуючи доступ до інфраструктури й податкові пільги, вони сприяють залученню прямих інвестицій у регіони й таким чином позитивно впливають на зміцнення місцевої економіки. Отже, наступною ознакою бізнес-інкубаторів є сприяння розвитку економіки та залучення інвестицій у відповідний регіон.

Особлива увага приділяється застосуванню інтелектуальної власності в умовах діяльності інкубаторів і бізнес-інкубаторів в Україні.

Бізнес-інкубатор сприяє розвитку економіки на регіональному рівні, оскільки призначений надавати підтримку молодим підприємцям, підприємствам на початку їх існування, а саме: комплекс програм ділової підтримки (допомога в керуванні бізнесом); комплекс ділових послуг і технічної допомоги; допомога в пошуку джерел фінансування; офісні приміщення, виробничі площі, устаткування; пільгові умови оренди; цінові пільги на комплекс послуг тощо, завдяки чому підприємець-початківець навчається бізнесу, одержуючи кваліфіковані поради безпосередньо в процесі діяльності свого підприємства. При цьому практика створення бізнес-інкубаторів в цілому, та інноваційних, зокрема, в Україні стимулюється недостатністю визначення таких суб'єктів.

У законодавстві бізнес-інкубатори як суб'єкти інноваційної діяльності називаються в Законі України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 13.12.1991 року (ст. 30) [7] і Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок створення і функціону-

вання технопарків та інноваційних структур інших типів» від 22.05.1996 року № 549 [9]. Водночас згадування про інноваційні бізнес-інкубатори знаходимо лише в Законі України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 року (ст. 1), до того ж їх визначення відсутнє.

Зараз в Україні склалася така ситуація, що інноваційні бізнес-інкубатори здебільшого існують за рахунок коштів міжнародних фондів, програм, грантів і завдяки безкорисливій роботі окремих ентузіастів з-поміж бізнесменів, освітян, науковців і прогресивних представників місцевої влади. Діяльність бізнес-інкубаторів ускладнюється ще й тим, що українським законодавством до цього часу чітко не визначений юридичний статус подібних структур, не передбачено жодної пільги в оподаткуванні та кредитуванні тих фірм, належних до їх складу.

У дослідженнях українських учених [5] підкреслюється, що ідея створення інноваційних бізнес-інкубаторів ще не знайшла широкого застосування та розвитку, тоді як й інкубатори, й технопарки повинні утворювати гармонійну систему впровадження інновацій у суміжних сферах, доповнюючи один одного.

Функціонування інноваційних бізнес-інкубаторів у межах наявних технопарків не можуть біти самоокупними структурами.

Отож, як показали дослідження, зарубіжних і вітчизняних вчених, попри різні підходи до визначення сутності інноваційних бізнес-інкубаторів, спільне, що їх об'єднує є те, що вони не займаються виробництвом товарної інноваційної продукції, а займаються освоєнням нової високотехнологічної технології чи продукції. В інноваційних бізнес-інкубаторах повинна запроваджуватися система стимулів, які підштовхують нові фірми до прискорення налагодження власної справи, зокрема за рахунок гнучкості орендної плати.

Інтелектуальна власність у діяльності технополісів

Економіка, починаючи з 40–50-х років ХХ століття все більше відчуває обмеження природних ресурсів, що зумовлює пошук ресурсозберігаючих технологій сировини. Це веде до масового переходу на дрібні наукомісткі технології зі створенням нових інноваційних інфраструктур, здатних до синтезу науки та виробництва, розвитку інтелектуальних видів продукції.

Такою найефективнішою інноваційною структурою є мережа технополісів, а базою їх формування є фінансові-промислові групи (ФПГ), які з'явилися в США в 40–50 роки ХХ століття. Вони мають вертикальні та горизонтальні зв'язки. На цій же основі була закладена ідея створення технополісів — комплексних науково-промислових міст, які займаються розробкою інноваційних технологій і розвитком наукомістких виробництв.

Найпрогресивнішою та всеохопною формою організації науково-виробничих комплексів інноваційно-підприємницької діяльності є технополіс, основною метою створення якого є формування науково-виробничого середовища для ефективного розвитку прогресивних технологій (з перспективою на найближчі 15–20 років). При цьому базові наукові організації і виробничі підприємства технополісу часто відіграють «містоутворювальну» роль, забезпечують умови розвитку соціальної та побутової сфери, як для фахівців, які працюють на підприємствах технополісу, так і для членів їхніх сімей.

Технополісом, який нерідко називають також науковим містом або наукоградом, містом науки, є крупний сучасний науково-промисловий комплекс, який об'єднує університет або інші виші, науково-дослідні інститути, а також житлові райони, оснащені культурною та рекреаційною інфраструктурою.

Метою будівництва наукоградів, технополісів є зосередження наукових досліджень у передових піонерних галузях, створення сприятливого середовища для розвитку нових наукоємних виробництв у цих галузях. Зазвичай, одним з критеріїв, які повинен задовольняти технополіс, є його розташування в мальовничих районах, гармонія з природними умовами та місцевими традиціями.

Технополіс — це науко-виробничий комплекс з розвинутою інфраструктурою сфери обслуговування та житловим комплексом, що охоплює територію певного міста. У його економіці провідну роль відіграють дослідницькі центри та вищі навчальні заклади, що розробляють новітні технології, і підприємства, засновані на застосуванні цих технологій [2]. Технополіс досить часто називають однією з найпрогресивніших та всеосяжних форм організації науково-виробничих комплексів інноваційно-підприємницької діяльності.

Технополіс (наукоград) є науково-промисловим комплексом, який має розвинуту інфраструктуру сфери обслуговування, що охоплює найчастіше територію одного міста. Технополіс, порівняно з технологічним парком, є більш великою зоною економічної активності, яка складається з університетів, дослідницьких центрів, технопарків, інкубаторів бізнесу, промислових та інших підприємств. Всі представники технополісу здійснюють свою практичну діяльність, використовуючи результати наукових і технологічних досліджень, підтримують тісні зв'язки з неаналогічними структурами на національному та міжнародному рівні. Основним завданням технополісу є виведення на сучасний рівень традиційних для регіону галузей, спеціалісти яких залучаються до розробок основних програм цієї інноваційної структури. При цьому базові наукові організації та виробничі підприємства часто забезпечують умови розвитку

соціальної та побутової сфери, як для фахівців, що працюють на підприємствах технополісу, так і для членів їхніх родин [5].

Перевагою технополісів є ще й те, що це одна з найбільш економічно, ефективних форм використання сучасного високотехнологічного устаткування. Підприємства мають доступ до нього на орендних і кооперативних умовах. Місця в парку купують і орендують приватні корпорації, малі підприємства, регіональні відомства. Створюються на акціонерних засадах консультаційні фірми, інформаційні системи колегіального користування, спільні обчислювальні центри. У межах технополісу створюється єдина матеріально-технічна база, позбавлена багатьох проблем, пов'язаних з науково-технічним прогресом. Технополіси показали, що сучасні наукомісткі технології, породжені теперішнім етапом НТП, не потребують великих господарських територій. Вони успішно можуть функціонувати та розвиватись у замкнених, порівняно обмежених територіях, але повинні бути максимально розвиненими як в економічному, так і в соціальному аспектах. Суттєве значення для технополісів має система фінансових пільг і стимулів, серед яких набули поширення: компенсація збитків; система прискорення амортизації; пільгове кредитування малих і середніх фірм; надання великих кредитів малим дослідним та венчурним фірмам.

Необхідно приділяти більше уваги застосуванню інтелектуальної власності в умовах діяльності технополісів в Україні.

У зв'язку зі змінами, що відбуваються на науково-технічному ринку України, великої уваги заслуговує світовий досвід організації технополісів, пошук джерел їх фінансування, адже саме впровадження технологічних змін і забезпечення умов для прискорення інновацій, процесу надасть нашій країні можливість стати на

шлях оновлення економічного потенціалу та створення необхідних умов для розвитку економіки.

Економічне зростання України повинно мати потужне інноваційне підґрунтя. Надзвичайно важливу роль у забезпеченні умов для технологічних змін має організація технополісів і науково-технологічних парків.

У світі зараз налічується понад 300 технополісів. Технополіси та науково-технологічні парки досить часто є зручною органічною новацією, котра дає змогу заявити про пільгове оподаткування і кредитування, про створення особливо вигідних умов для іноземних інвестицій.

Створення технополісів потребує досить значних фінансових вкладень. Сума коштів для цього залежить від цілого комплексу обставин, зокрема і від головних напрямів діяльності; розмірів відведеної під технополіс площі; обсягу запланованих будівельних робіт, кількості та якості будівельних об'єктів; віддаленості технополісу від «материнського» міста та стану транспортних й інших комунікацій між технополісом і цим містом; передбачуваної кількості фірм технополісу, а також від їхньої спеціалізації, що вимагає відповідного технічного оснащення тощо.

Головними інвесторами щодо фінансового забезпечення технополісів найчастіше є: уряд, місцеві органи влади, потужні підприємства, компанії, банки, науково-дослідні інститути.

Звісно, єдиної моделі фінансування технополісів не існує. У кожному конкретному випадку модель фінансування залежить від рівня економічного розвитку країни, соціально-економічної політики уряду.

Інвестиції на розвиток технополіса можуть бути як зовнішні, так і внутрішні. Зовнішні інвестиції часто не сприяють розвиткові інфраструктури технополісів, ведуть до її односторонності. У гонитві за швидкою прибутковістю іноземні інвестори мо-

жуть вкладати кошти не в перспективні наукомісткі галузі, а в ті, що дають віддачу сьогодні.

Зараз у світі нараховується близько 300 технополісів. Технополіси та науково-технологічні парки досить часто є зручною організаційною новацією, заснованою на пільговому оподаткуванні та кредитуванні, що стимулює залучення іноземних інвестицій. Технополіси утворюють своєрідні територіальні зони «високої технології». Ядром для їх формування спочатку були університети, котрі потрібно розглядати як інфраструктурну складову «венчура», що містить у собі чинник інноваційного процесу. Довкола цієї складової переважно концентруються промислові корпорації, науково-дослідні підрозділи, лабораторії, інформаційно-обчислювані центри. Так, серед найбільших технополісів можна назвати всесвітньо відому «Силіконову долину» в Каліфорнії, яка є провідним виробником сучасної комп'ютерної техніки. В її зоні зосереджені підприємства 17 найбільших концернів електронної промисловості, серед яких «ІВМ», «Х'юлетт-Паккард», «Ксерокс», «Дженерал-електрик». У «Кремнієвій долині» базуються провідні концерни військово-промислового комплексу «Локхід», «Ер-ем-сі», «Форд аероспейс». «Кремнієва долина» — це досконала модель, яку практично неможливо відтворити. Вона є зразком науково-технічної та регіональної політики для Європи.

Процвітання «Кремнієвої долини» пов'язане з багатьма чинниками: унікальністю природно-географічного середовища, з інтенсивним економічним освоєнням території Тихоокеанського узбережжя, із заходами держави щодо створення стратегічного військово-промислового центру. Саме військові концерни сформували середовище для зростання нових, наукомістких виробництв, що відповідають вимогам сучасного етапу НТР. Саме тут склалася нова «організаційна популяція»,

певна подоба інкубатора бізнесу, яка охороняє інноваційні фірми від несприятливих чинників ринкової кон'юнктури. «Кремнієва долина» є найяскравішим, поки ніде не відтвореним еталоном освоєння фінансовим капіталом «господарської території». Мається на увазі й технологічна база — сукупність найбільш передових наукомістких галузей, які стратегічно охороняються військово-промисловим комплексом, і високо розвинена виробнича інфраструктура, і фінансовий бізнес, що сформувався за допомогою держави й венчурного бізнесу, і найсучасніші форми зв'язку науки з виробництвом.

До такого позитивного досвіду необхідно звертатися при застосуванні

інтелектуальної власності в перспективному розвитку економіки України.

Отже, проведене дослідження свідчить про те, що інтелектуальна власність має важливе значення в формуванні національної інноваційної системи. Насамперед, це відображається при створенні та освоєнні нової техніки і технології на основі об'єктів інтелектуальної власності та їх комерціалізації. ♦

Список використаних джерел

1. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2011 роки в умовах глобалізаційних викликів : зб. / М. Г. Стріха, В. С. Шовколюк, Т. В. Боровіч, Ж. І. Дутчак, А. О. Сєдова. — К. : Проф-Бізнес, 2009. — 40 с.
2. Економіка й організація інноваційної діяльності : підручник / О. І. Волков, М. П. Денисенко, А. П. Гречан та ін. ; під ред. проф. О. І. Волкова, проф. М. П. Денисенка. — К. : Професіонал, 2004. — 960 с.
3. Національна інноваційна система: зарубіжний досвід, стан в Україні. Аналітичні матеріали до парламентських слухань / За ред. академіка НАНУ В. М. Греця, д.е.н. Недунової. — К, 2007.
4. Основы инновационного менеджмента: теория и практика / Под ред. П. Н. Завлина, А. К. Кузнецова, Л. Э. Миндели — М. : Экономика, 2000. — С. 348.
5. Геєць В. М. Інноваційні перспективи України / В. М. Геєць, В. П. Семиноженко. — Харків : Константа, 2006.
6. Манзак В. В. Щодо визначення інноваційного бізнес-інкубатору як інноваційного підприємства / В. В. Манзак. // Економіка і право. — 2008. — № 3.
7. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 01.12.1998 року № 284–14 // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 2–3. — Ст. 20.
8. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок створення і фінансування технопарків та інших інноваційних структур інших типів» від 22.05.1996 року № 549.
9. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 року // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 36. — Ст. 266.